

Provinciale Staten van de Provincie Fryslân
GrienLinks, Dhr. J. Knol; D66,
Mevr. B. Bijlsma; PvdD, Dhr. M. Brouwer
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 30 maart 2021

Verzonden, **31 MAART 2021**

Ons kenmerk : 01861333
Afd./Opgave : Biodiversiteit, landschap en water
Behandeld door : G. Mensink / (058) 292 59 25
Uw kenmerk : 01856563
Onderwerp : Beantwoording schriftelijke vervolgvragen over ganzenvraatschade

Geachte mevrouw Bijlsma, heer Knol en heer Brouwer,

Uw schriftelijke vragen op grond van artikel 42 van het Reglement van Orde, binnengekomen op 9 maart 2021 beantwoorden wij als volgt.

Uw inleidende toelichting:

U stelt twee series vragen aan ons. De eerste serie gaat over ons antwoord op uw eerdere vragen over het niet toepassen van de bonus-malusregeling over de afgelopen winter (brief 26 januari 2021, kenmerk 01841749). De tweede serie vragen gaat over het herhaalde onderzoek van BIJ12 na het rapport van Altenburg & Wymenga over het effect van verjaging van ganzen, vraatschade en vergoedingen (brieven van 17 december 2019, kenmerk 01712911 en 1 december 2020, kenmerk 01817852).

Serie 1 Bonus-malusregeling niet toepassen

Uw inleidende toelichting:

Op 26 januari 2021 antwoordde u op onze vragen over de ganzenvraatschade. Ons is echter nog steeds niet geheel duidelijk hoe u uw besluit om de malusregeling niet toe te passen heeft onderbouwd. Als er minder ganzen worden afgeschoten en er minder schade is dan in de jaren daarvoor krijgen de boeren daarvoor een bonus, lukt dat niet dan is de vergoeding lager. Een zogenaamde bonus-malusregeling. Dit jaar nam de schade toe en u heeft geoordeeld dat de malusregeling toch niet van toepassing was, vanwege de droogte in het voorjaar. Een afwijking van de beleidsregels moet terdege onderbouwd zijn.

Reactie op uw inleidende toelichting:

U schrijft dat 'als er minder ganzen worden afgeschoten en er minder schade is dan in de jaren daarvoor krijgen de boeren daarvoor een bonus, lukt dat niet dan is de vergoeding lager.' Dit is niet hoe de tegemoetkoming in schade en de bonus-malusregeling werkt.

Standaard is dat binnen foerageergebieden geen eigen risico geldt voor de grondgebruiker en voor ganzenschade een tegemoetkoming van 100% wordt uitgekeerd. Buiten foerageergebieden geldt standaard een eigen risico van 20%, wat betekent dat voor ganzenschade een tegemoetkoming van 80% wordt betaald. Als er minder schade is, krijgen grondgebruikers dus geen bonus, zoals u schrijft. In dat geval verandert er voor hen niets en blijft er een eigen risico van 20%.

Als de schade buiten de foerageergebieden niet (conform het doel van het ganzenbeleid) met 5 – 10% per jaar daalt (ten opzichte van het gemiddelde van de voorgaande twee jaren) wordt het eigen risico buiten foerageergebieden verhoogd naar 50%. De tegemoetkoming in schade wordt dan verlaagd van 80% naar 50%. Dit is dus het gevolg van ontwikkeling in schade en niet het gevolg van, zoals u schrijft 'als er minder ganzen worden afgeschoten'. De hoogte van de tegemoetkoming in schade is op geen enkele wijze afhankelijk van het aantal ganzen dat wordt geschoten.

De bonus is pas aan de orde als het eigen risico is verhoogd naar 50%. Als in de daaropvolgende jaren de schade weer afneemt wordt bovenop het eigen risico van 50% een bonus gegeven. Afhankelijk van de mate van schadereductie is dit een bonus van 10%, 25% of 40%. Wij verwijzen u hiervoor naar artikel 1.5 van de Beleidsregel Wet natuurbescherming Fryslân. Met deze bonus-malusregeling wil de provincie een (financiële) prikkel creëren om de wildbeheereenheden en de grondgebruikers binnen deze wildbeheerheden te motiveren om een actieve bijdrage te leveren aan het beperken van de ganzenschade.

Dan geven wij hierna antwoord op uw vragen.

Vraag 1:

In uw antwoord op vraag 5 van onze vragen over de taxaties van de ganzenvraatschade antwoordt u als laatste zin: "Het punt is dat door de droogte het gras zich niet goed kon herstellen van de ganzenschade". Op welke wijze heeft u de relatie kunnen leggen tussen deze droogte en de ganzenvraat? Welke bewijzen heeft u hiervoor?

Antwoord vraag 1:

BIJ12 en de taxatiebureaus die in opdracht van ons de taxaties uitvoeren, hebben niet de opdracht om de impact van de weersomstandigheden op de grasgroei en het grasherstel te bepalen of kwantificeren. Taxateurs kunnen op basis van hun deskundigheid een relatie leggen tussen de weersomstandigheden en de invloed die deze hebben op de schade. Taxateurs kunnen onderscheid maken tussen schade aan de gewassen ten gevolge van vraat door bijvoorbeeld ganzen en schade ten gevolge van de droogte. Dat is hun expertise. Daarvoor zijn ze aangesteld. De taxateurs geven richting BIJ12 aan dat de droogte het effect van vraatschade kan verergeren. Door de droogte is de grasgroei minder goed. Dat leidt er ten eerste toe dat het gras langer op een hoogte blijft die aantrekkelijk is voor ganzen en ten tweede herstelt door ganzen aangevreten gras bij droogte minder snel. Het verschil tussen de grasgroei op een beschadigd perceel en op een referentiepunt wordt daarmee groter. Wij hebben vertrouwen in de deskundigheid van deze beëdigde taxateurs en zijn daarmee van mening dat wij onze besluiten mede kunnen baseren op hun kennis.

Vraag 2:

We begrepen van BIJ12 dat de taxateurs geen uitspraken doen over de relatie tussen ganzenvraat en de droogte in het voorjaar. BIJ12 meldde: "In een taxatierapport wordt alleen de faunaschade genoteerd, mogelijke overige schades worden niet genoteerd, deze vallen immers buiten de schade waar een tegemoetkoming voor mogelijk is. Het is daarom niet mogelijk om op basis van een taxatierapport een relatie te leggen tussen faunaschade en droogte". U geeft in uw antwoorden op vraag 6 ook inderdaad als antwoord: "Het taxeren van

droogteschade is geen onderdeel van de BIJ12 taxatie.” Echter, aan het eind van uw antwoord wekt u wél de suggestie dat u uw beslissing heeft genomen op grond van advies van de taxateurs. De tekst in uw antwoord luidt: “Op basis van de veldkennis en ervaringen van de taxateur geven zij aan dat de combinatie van droogte en vraatschade het effect van vraatschade kan verergeren. Door de droogte is de grasgroei minder goed. Dat leidt er ten eerste toe dat het gras langer op een hoogte blijft die aantrekkelijk is voor ganzen en ten tweede herstelt aangevreten gras minder snel. Het verschil tussen de grasgroei op een beschadigd perceel en op een referentieperceel wordt daarmee groter.”

Vraag 2a.

Kunt u ons uitleggen hoe dit zit? Hebben de taxateurs wel of niet een rol gespeeld in uw beslissing om de malusregeling niet toe te passen vanwege de droogte?

Antwoord vraag 2a.

De taxateurs hebben geen invloed op het besluit om de bonus-malusregeling wel of niet toe te passen. Zij brengen hierover geen advies aan ons uit en zijn hiernaar ook niet gevraagd. Wij hebben aan BIJ12 een verklaring gevraagd voor de toegenomen schade. BIJ12 heeft aangegeven dat de droogte in het voorjaar hierin een rol heeft gespeeld. BIJ12 baseert zich hierbij op informatie van de taxateurs. In die zin spelen de veldkennis en de expertise van de taxateurs wel een rol.

Vraag 2b.

Zo ja, welke onderbouwing is door de taxateurs geleverd voor de relatie droogte-ganzenvraatschade? Kunt u deze onderbouwing aan ons sturen?

Antwoord vraag 2b.:

BIJ12 werkt met twee taxatiebureaus voor de taxatie voor graslandschade. Op verzoek van BIJ12 hebben deze bureaus een verklaring gegeven voor de toegenomen schade.

De bureaus hebben het volgende aangegeven:

‘Een natte winter, gevolgd door een droog voorjaar heeft de grasgroei geremd. De vreterij door ganzen heeft dan ertoe geleid dat het gras helemaal niet meer aan groeien toekwam. De zeer natte herfst van 2019 heeft mogelijk bij intensieve ganzenvreterij meer structuurschade in de percelen gegeven en een ernstige verslechtering van het grasbestand gegeven. Dientengevolge is er mogelijk meer her- en doorgezaaid. Deze percelen zijn erg gevoelig voor ganzenvraat, ganzen bezoeken deze percelen, blijkt in de praktijk erg graag.’

‘Op zwaar beschadigde percelen kwam de grasgroei slecht op gang. Het droge en schrale weer dat in de loop van het voorjaar optrad, heeft hieraan bijgedragen. Eén taxateur geeft aan dat het verschil in maaidatum met percelen met een goed gesloten grasmat 2 tot 3 weken bedraagt, hetgeen uiteraard leidt tot aanzienlijke schades. In gebieden met een aanzienlijke zomerstand aan ganzen heeft de trage grasgroei ertoe geleid dat de ganzen de groei bijhielden. Normaliter vertrekken ganzen uit een gewas wanneer dit te lang wordt. De ganzen bleven hierdoor in bepaalde gebieden ‘hangen’.’

Vraag 2c.

Zo nee, hoe heeft u uw beslissing om de malusregeling niet toe te passen dan onderbouwd?

Antwoord vraag 2c.

Wij verwijzen hiervoor naar onze brieven van 1 december 2020 (kenmerk 01817852) en 26 januari 2021 (kenmerk 01841749).

In de eerste brief hebben wij aangegeven dat de schade zowel binnen als buiten de ganzenfoerageergebieden is toegenomen en dat het er daarom op lijkt dat dit veroorzaakt is door factoren die zowel buiten als binnen de foerageergebieden effect hebben gehad. BIJ12 geeft als verklaring voor het toenemen van de schade de droogte in voorjaar 2020. Door de droogte kwam de grasgroei slecht op gang. Het gras bleef daardoor kort en de ganzen konden de grasgroei als het ware bijhouden, en het gras dus kort houden. De droogte had bovendien als effect dat het vermogen van het gras om de vraatschade door een groeispuurt weer 'in te halen' ook was verminderd. Wij zien verder geen directe relatie met verjaagingspanningen buiten de foerageergebieden. Die zijn juist wat toegenomen. Dat leidt, zoals in genoemde brief aangegeven, voor ons tot de conclusie dat de toegenomen vraatschade op zijn minst voor een deel het gevolg is van de droogte in het voorjaar.

In de tweede brief hebben wij wederom uitgelegd welke informatie wij hebben gebruikt om tot ons besluit te komen. Het betreft de volgende passage.

'Onderbouwing die taxateurs daarbij volgens BIJ12 gebruiken is als volgt:

'Het is voor taxateurs goed mogelijk om onderscheid te maken tussen schade aan de gewassen ten gevolge van vraat door bijvoorbeeld ganzen en schade ten gevolge van de droogte. Er is geen sprake van droogteschade die is toegewezen als faunaschade.

De schade op grasland waar de meeste schade in Fryslân op plaatsvindt wordt in de regel getaxeerd door de grashoogte van het perceel met schade te vergelijken met een perceel zonder schade, het referentieperceel. Op basis van de veldkennis en ervaringen van de taxateurs geven zij aan dat de combinatie van droogte en vraatschade het effect van vraatschade kan verergeren. Door de droogte is de grasgroei minder goed. Dat leidt er ten eerste toe dat het gras langer op een hoogte blijft die aantrekkelijk is voor ganzen en ten tweede herstelt aangevreten gras minder snel. Het verschil tussen de grasgroei op een beschadigd perceel en op een referentieperceel wordt daarmee groter."

Vraag 2d.

Kortom: op grond van welke argumenten/bewijzen bent u afgeweken van de beleidsregels?

Antwoord vraag 2d.:

Hoe wij tot ons besluit zijn gekomen en welke informatie wij daarbij gebruikt hebben, staat hiervoor aangegeven bij het antwoord op de vragen 2a tot en met 2c.

Wij zijn hierbij niet afgeweken van de Beleidsregel Wet natuurbescherming Fryslân. Deze beleidsregel laat de ruimte om de bonus-malusregeling niet toe te passen, onder meer wanneer door de weersomstandigheden voldoende schadereductie niet mogelijk was. Wij hebben dus gehandeld conform de beleidsregel.

Serie 2 Onderzoek naar verjaging, vraatschade en vergoedingen

Uw inleidende toelichting:

U stuurde in uw brief van 17 december 2019 de resultaten van het onderzoek van Altenburg & Wymenga (winter 18/19):

"De belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek zijn kort samengevat:

1. De aantallen ganzen en de schade aan het gras zijn binnen foerageergebieden duidelijk hoger dan er buiten.

2. Op 80% van de onderzochte percelen is nauwelijks tot geen gewasschade als gevolg van ganzenvraat op een vastgesteld moment vlak voor de maaidatum.
3. Er is in de loop der jaren steeds meer schade per individuele gans uitbetaald. Deze toename staat niet in verhouding tot de berekende hoeveelheid gras die ganzen kunnen eten.
4. Het is niet goed mogelijk gebleken om effecten van ganzenverjaging op weidevogels te meten;
5. Het is niet goed mogelijk gebleken om het effect van het vervroegen van het verjaagtijdstip op ganzenschade te meten."

U schrijft vervolgens: "Hoewel wij vertrouwen hebben in de robuustheid van het uitgevoerde onderzoek heeft dit punt er toe geleid dat wij in overleg zijn gegaan met BIJ12-Faunazaken met het verzoek het onderzoek zo spoedig mogelijk te herhalen op een grotere schaal en in meerdere provincies. Hiermee moet duidelijk worden of de bevindingen uit het onderzoek in Fryslân ook op andere plaatsen worden gevonden."

Op 1 december 2020 schrijft u in een brief met een update over het ganzenbeleid aan ons dat dat onderzoek door BIJ12 in de winter van 20/21 wordt herhaald. U meldt ook dat het onderzoek naar de verjaging, de vraatschade, de taxaties en de vergoedingen misschien ook in de winter 21/22 wordt voortgezet.

De vergoedingen aan de boeren voor de ganzenvraatschade zijn rond de 10 miljoen euro per jaar.

De bespreking van de evaluatie over het ganzenbeleid staat gepland voor voorjaar 2023.

Vraag 3:

Aan de conclusies uit het rapport van Altenburg & Wymenga zijn tot dusver geen acties verbonden richting vergoedingen voor vraatschade, hangende het onderzoek door BIJ12. De bespreking van de evaluatie staat pas gepland in 2023.

Vraag 3a:

Is de onderzoeksopzet voor het vervolgonderzoek van BIJ12 dezelfde als die van Altenburg & Wymenga? Bent u bereid de onderzoeksopzet voor het onderzoek en tijdsplanning van BIJ12 met ons te delen?

Antwoord vraag 3a:

Het vervolgonderzoek van BIJ12 wordt wederom uitgevoerd door Altenburg & Wymenga in samenwerking met SOVON. De opzet is echter niet hetzelfde. Het vervolgonderzoek richt zich, in tegenstelling tot het aangehaalde onderzoek uit 2019, uitsluitend op de ontwikkeling van gras gedurende het groeiseizoen, vanaf het optreden van de schade tot het moment van maaien, onder verschillende maten van begrazing door ganzen. Hierbij worden verschillende meetmethoden gehanteerd die door een panel van experts worden gevalideerd. Dit onderzoek vindt plaats in de winter/voorjaarsmaanden van 2020-2021 en 2021-2022. Naar verwachting wordt in de zomer van 2022 een eindrapport opgeleverd.

Het onderzoek maakt deel uit van het Kwaliteitstraject graslandtaxaties dat door BIJ12 is geïnitieerd. Binnen dat traject worden de inzichten uit het veldonderzoek graslandtaxaties (vervolgonderzoek) samengebracht met beschikbare theoretische kennis over grasgroei, faunaschade en taxatiemethoden en de praktijkexpertise van taxateurs. BIJ12 zal op basis hiervan de taxatierichtlijnen herzien. De richtlijnen worden eerst ter goedkeuring aan de provincies voorgelegd. Tevens worden, in overleg met provincies en taxatiebureaus, kwaliteits-

indicatoren ontwikkeld op basis waarvan afspraken tussen taxatiebureaus, BIJ12 en provincies worden gemaakt over kwaliteitsborging. Dit gehele proces zal in de loop van 2021-2022 zijn beslag krijgen.

Vraag 3b:

Bent u het met ons eens dat 10 miljoen euro per jaar veel geld is?

Antwoord vraag 3b:

'Veel' (of weinig) is een normatief begrip. De Wet natuurbescherming schrijft voor dat schade door in het wild levende diersoorten naar redelijkheid en billijkheid vergoed moet worden. Dat heeft niet alleen als doel om tegemoet te komen in gedeerde inkomsten, maar ook om draagvlak te houden voor bescherming van de schadeveroorzakende diersoorten.

Vraag 3c:

Vindt u het maatschappelijk verantwoord om een probleem dat zoveel geld kost en waar bij de methodiek en de vergoedingen duidelijke vraagtekens konden worden gezet, nog drie, misschien vier jaar voort te laten duren zonder aanpassingen in het beleid?

Antwoord vraag 3c:

Wij zijn van mening dat er geen reden is om 'duidelijke vraagtekens' bij de methodiek en de tegemoetkomingen in schade te zetten. De methodiek voor het bepalen en beoordelen van faunaschade is geborgd in de 'Protocollen en richtlijnen taxaties faunaschade' van BIJ12 en de uitvoering daarvan vindt plaats door beëdigde taxateurs. De wijze waarop met tegemoetkomingen in faunaschade wordt omgegaan ligt vast in de Beleidsregel Wet natuurbescherming Fryslân. De huidige werkwijze wordt in elk geval voortgezet tot en met 2023, dat wil zeggen tot en met de zomer 2023. Dat is nog twee seizoenen. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie van de huidige ganzenaanpak en besluitvorming door PS en GS daarover zou deze aanpak daarna herzien kunnen worden.

Vraag 3d:

Bent u het met ons eens dat het in het belang is van iedereen (boeren, ganzen, maatschappij) om vóór de komende winter (21/22) een beeld te hebben over de effectiviteit van het verjagen, de vraatschade van ganzen en de vergoedingen daarvoor?

Antwoord vraag 3d:

Wij maken jaarlijks een zogenaamde Update van de Friese ganzenaanpak. In deze Update staan de kerncijfers van de ganzenaanpak, te weten de ganzenaantallen, schade (zowel als totaal als onderscheiden in binnen en buiten foerageergebieden), de uitgekeerde tegemoetkomingen, verjagingsacties en aantallen hierbij geschoten ganzen. Deze Update wordt elk jaar naar Provinciale Staten gezonden en naar alle bij het ganzendossier betrokken partijen. Wij zijn van mening dat wij hiermee jaarlijks voor iedereen een goed beeld geven van de effectiviteit van de ganzenaanpak.

Vraag 3e:

Bent u bereid de resultaten van het onderzoek van BIJ12 over deze winter 20/21, gekoppeld aan de resultaten van het onderzoek van Altenburg & Wymenga uit de winter 18/19, met ons te bespreken en er consequenties aan te verbinden voor het beleid de komende winter (21/22)?

Antwoord vraag 3e:

Volgens planning wordt het veldonderzoek (vervolgonderzoek) in de zomer van 2022 opgeleverd. Om de zorgvuldige en onafhankelijke uitvoering niet in het geding te brengen, communiceert BIJ12 nooit over lopend onderzoek. BIJ12 zal rond de zomer van 2021 de voortgang van het onderzoek bespreken met een klankbordgroep waarin de verschillende betrokken sectoren vertegenwoordigd zijn, waaronder de provincies. BIJ12 heeft aangegeven dat pas na oplevering van het definitieve onderzoek in de zomer van 2022, de resultaten kunnen worden gedeeld en conclusies getrokken kunnen worden. Wij zullen er bij BIJ12 op aandringen om de voortgang van de onderzoeken niet alleen in de klankbordgroep te bespreken maar deze ook te communiceren met de provincies.

Provinciale Staten hebben besloten de huidige ganzenaanpak te verlengen tot en met 2023. Zoals u bekend is uit onze brief van 26 januari 2021 zal dit jaar worden gestart met de evaluatie van de ganzenaanpak. Dit vergt een zorgvuldig proces, waarbij alle onderdelen van de samenhangende Fryske Guozzeoanpak zorgvuldig moeten worden beoordeeld.

In genoemde brief hebben wij al aangegeven dat de resultaten van deze evaluatie in het voorjaar 2022 aan PS worden voorgelegd. Wij willen hierop vooruitlopend geen ad hoc wijzigingen aanbrengen in het beleid en uitvoering.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

R.E. Bouius - Riemersma, MBA MCM, secretaris